

آیا اهل بیت امام حسین سلام الله علیه در اولین اربعین به کربلا

رسیدند؟

طرح بحث:

در فرهنگ شیعی، اربعین به چهلمین روز شهادت سید الشهداء سلام الله علیه اطلاق می‌شود که با بیستم صفر مصادف است.

با دقت در روایات و منابع حدیثی، در میابیم که زیارت سید الشهداء سلام الله علیه مورد تاکید اهل بیت علیهم السلام بوده و از نشانه های یک فرد مومن شمرده شده است. برای مثال در روایتی از امام حسن عسکری سلام الله علیه چنین آمده است:

ويستحب زیارته عليه السلام فيه وهي زيارة الأربعين، فروي عن أبي محمد الحسن بن علي العسكري عليه السلام أنه قال علامات المؤمن خمس صلاة الأحدى والخمسين وزيارة الأربعين والتختم في اليمين وتغفير الجبين وألجهر ب بسم الله الرحمن الرحيم.

الطوسي، الشيخ ابو جعفر، محمد بن الحسن بن علي بن الحسن (متوفى ٤٦٠هـ)، مصباح المتعجب، ص ٧٨٨، ناشر: مؤسسة فقه الشيعة - بيروت - لبنان، چاپ: الأولى، سال چاپ: ١٤١١ - ١٩٩١ م.

الطوسي، الشيخ ابو جعفر، محمد بن الحسن بن علي بن الحسن (متوفى ٤٦٠هـ)، تهذيب الأحكام، ج ٦، ص ٥٢، تحقيق: السيد حسن الموسوي الخراسان، ناشر: دار الكتب الإسلامية - طهران، الطبعة الرابعة، ١٣٦٥ ش .

الشيخ المفيد، محمد بن محمد بن النعمان ابن المعلم أبي عبد الله العكبري البغدادي (متوفى ٤١٣ هـ)، كتاب المزار مناسك المزار، ص ٥٣، تحقيق آية الله السيد محمد باقر الأبطحي، ناشر: دار المفيد للطباعة والنشر والتوزيع - بيروت،

الطبعة: الثانية، ١٤١٤هـ - ١٩٩٣م

المشهدى الحائري، الشيخ أبو عبد الله محمد بن جعفر بن علي (متوفى ٦١٠هـ)، المزار، ص ٣٥٣، تحقيق: جواد القيومي الأصفهاني، ناشر: مؤسسة النشر الاسلامي، الطبعة: الأولى، رمضان المبارك ١٤١٩هـ.

زيارت او (امام حسين سيدالشهداء سلام الله عليه) در آن روز (روز بازگشت اهل بيت عليهم السلام به كربلا) يعنى اربعين مستحب است و از ابى محمد، حسن بن على عسكرى عليهم السلام روايت است كه فرمودند: علامت مؤمن پنج چيز است: پنجاه و يك ركعت نماز خواندن، زيارت اربعين، انگشتر به دست راست كردن، نهادن پيشانى بر خاك و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحيم.

و امام صادق سلام الله عليه نيز در روايتى ديگر فرمودند :

عن مفضل بن عمر : كان الإمام جعفر بن محمد الصادق عليه السلام جالساً ... فقام إليه أبو نصير وصفوان الجمال، فقالا : جعلنا الله فداك، دلنا على شيعتكم . فقال عليه السلام : «يعرف شيعتنا بنخال شتى» . فقلت : جعلت فداك، بماذا يعرفون ؟ قال : «بالسقاء ... وزيارة الأربعين...».

قمي، محمد بن حسن، (متوفى قرن ٧هـ)، العقد النضيد والدر الفريد في فضائل أمير المؤمنين وأهل بيت النبي (عليهم السلام)، ص ٤٦، التحقيق : علي أوسط الناطقي، دار النشر: دار الحديث، قم، ١٤٢٢ ق، ١٣٨٠ هـ.

مفضل بن عمر مى گوید: امام صادق سلام الله عليه نشستۀ بودند ... ابونصير و صفوان جمال به نزد ایشان آمدند و عرضه داشتند: فدایت شويم، ما را به (نشانه) شيعياتتان راهنمائى بفرما. آن حضرت پاسخ دادند: شيعيان ما نشانه هاى مختلفى دارند. به حضرت عرضه كرد: فدایت شوم به چه نشانه اى شناخته اى مى شوند؟ (حضرت ضمن شمردن چند نشانه) فرمودند: به سخاوت ... و زيارت اربعين.

اهميت زيارت آن حضرت تا جائي است كه حتى زيارت نامه مخصوصى براى آن از جانب معصومين سلام الله عليهم اجمعين وارد شده است. صفوان بن مهران از قول حضرت صادق سلام الله عليه چنين نقل مى كند:

عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مَهْرَانَ قَالَ: قَالَ لِي مَوْلَايَ الصَّادِقُ سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي زِيَارَةِ الْأَرْبَعِينَ تَزَوَّرَ عِنْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ وَتَقَوْلُ: السَّلَامُ عَلَيَّ وَلِيِّ اللَّهِ وَحَبِيبِهِ السَّلَامُ عَلَيَّ خَلِيلِ اللَّهِ وَنَجِيِّهِ. السَّلَامُ عَلَيَّ صَفِيِّ اللَّهِ وَأَبْنِ صَفِيهِ... .

الطوسي، الشيخ ابو جعفر، محمد بن الحسن بن علي بن الحسن (متوفى ٤٦٠هـ)، مصباح المتعجد، ص ٧٨٨، ناشر :

مؤسسة فقه الشيعة - بيروت - لبنان، چاپ: الأولى، سال چاپ: ١٤١١ - ١٩٩١ م.

مولایم امام صادق سلام الله علیه پیرامون زیارت اربعین چنین فرمودند: هنگامی که وسط روز شد، بگو: سلام بر حبیب و ولی خدا، سلام بر دوست و برگزیده خدا، سلام بر منتخب خدا و فرزند منتخب.

طبق نقل سید بن طاووس رضوان الله تعالی علیه متوفای ۶۶۴ هـ ضمن اشاره به رسیدن اهل بیت علیهم السلام در اولین اربعین، تفصیل قضیه را چنین بیان می کند:

فَوَصَلُوا إِلَى مَوْضِعِ الْمَصْرَعِ فَوَجَدُوا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ رَحِمَهُ اللَّهُ وَجَمَاعَةً مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَرِجَالًا مِنْ آلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَدْ وَرَدُوا لَزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَوَافُوا فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ وَتَلَقَوْا بِالْبُكَاءِ وَالْحُزْنِ وَاللَّطْمِ وَأَقَامُوا الْمَاتَمَ الْمُفْرِحَةَ لِلْكَبَادِ.

الحسيني، علي بن موسى بن جعفر بن محمد بن طاووس، (متوفای: ۶۶۴ هـ)، مقتل الحسين عليه السلام المسمى بالهوف في قتلى الطفوف، ص ۱۱۴، دار النشر: أنوار الهدى - قم - ایران، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷ هـ.

اهل بیت علیهم السلام چون به قتلگاه رسیدند، جابر بن عبد الله انصاری و جمعی از بنی هاشم و مردانی از آنها را یافتند که برای زیارت قبر حسین علیه السلام فرا رسیده بودند، همگان در یک زمان به عزاداری و نوحه سرایی پرداختند و سوگواری جگرسوزی بر پا نمودند، و زنان آن آبادی نیز با ایشان به عزاداری پرداختند و چند روز در کربلا اقامت کردند.

أبو ريحان بيروني متوفای ۴۴۰ هـ نیز قضیه برگشت اهل بیت علیهم السلام از شام را چنین بیان می کند: وفي العشرين ردّ رأس الحسين عليه السلام إلى جثته حتى دفن مع جثته، وفيه زيارة الأربعين وهم حرمه، بعد انصرافهم من الشام.

ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، (متوفای: ۴۴۰ هـ)، الآثار الباقیه عن القرون الخالیه، ص ۴۲۲، التحقيق والتعليق: پرویز اذکائی، دار النشر: مرکز نشر میراث مکتوب - تهران، ۱۳۸۰ ش.

و در روز بیستم ماه صفر، سر نورانی امام حسین علیه السلام به بدن مبارک او برگشت داده شد تا اینکه با بدن او دفن شد و در آن روز، زیارت اربعین است در حالی اهل بیت او بعد از برگشت از شام به زیارت آن حضرت آمدند.

شیخ بهائی متوفای ۱۰۳۱ هـ در مقام بیان بیستم ماه صفر و آمدن جابر و اهل بیت علیهم السلام به سرزمین

کربلا چنین می نویسد:

وفى هذا اليوم وهو يوم الأربعاء من شهادته عليه السلام كان قدوم جابر بن عبد الله الأنصاري رضى الله عنه لزيارته عليه السلام واتفق في ذلك اليوم ورود حرمه عليه السلام من الشام إلى كربلاء قاصدين المدينة على ساكنها السلام والتحية.

الشيخ البهائي العالمي، (متوفى: ١٠٣١ هـ)، توضيح المقاصد، ص ٧، دار النشر: مكتب آية الله العظمى المرعشي النجفي - قم، ١٤٠٦ هـ.

و در این روز یعنی چهل روز بعد از شهادت امام حسین علیه السلام جابر بن عبدالله انصاری رضى الله عنه به زیارت آن حضرت آمد و اتفاقاً در این روز حرم امام حسین علیه السلام (منظور اهل بیت علیهم السلام) که از شام به کربلا آمدند در حالی که عازم مدینه بودند به زیارت آن حضرت آمدند.

مرحوم علامه مجلسی رضوان الله تعالى علیه قضیه زیارت قبر مطهر و منور آن حضرت را از قول عطیه عوفی چنین می نویسد:

عَنْ عَطِيَّةِ الْعَوْفِيِّ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ زَائِرِينَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَلَمَّا وَرَدْنَا كَرْبَلَاءَ دَنَا جَابِرٌ مِنْ شَاطِئِ الْفُرَاتِ فَاغْتَسَلَ

المجلسي، محمد باقر (متوفى ١١١١ هـ)، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ٦٥، ص ١٣٠، تحقيق: محمد الباقر البهبودي، ناشر: مؤسسة الوفاء - بيروت - لبنان، الطبعة: الثانية المصححة، ١٤٠٣ هـ - ١٩٨٣ م.

با جابر بن عبدالله انصاری به قصد زیارت قبر حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام خارج شدیم و هنگامی که وارد کربلا شدیم، جابر به ساحل رود فرات نزدیک و غسل کرد.

از طرف دیگر عده‌ای از مخالفان اهل بیت علیهم السلام از هراس تأثیر گذاری این گردهمایی عظیم بر جهانیان که طولانی‌ترین راهپیمایی گروهی و بزرگترین اجتماع سالیانه جهان به شمار می‌رود، تلاش می‌کنند با پررنگ کردن این دیدگاه، حضور مردم در این گردهمایی را کمرنگ کنند. در این نوشته به نحو اختصار و به صورت گذرا و با استناد به منابع معتبر شیعی و اهل تسنن، امکان چنین سفری ثابت شده است.

تشریح سفر کربلا تا کربلا:

مهمترین دلیل مخالفان، دور بودن مسیر کوفه تا شام و از شام تا کربلا است؛ اما تشریح دقیق این سفر و مشخص شدن روزهای اقامت در کوفه و شام، امکان و حتی قطعی بودن آن ثابت خواهد کرد. عمر بن سعد، در عصر عاشورا سر مقدس سید الشهداء سلام الله علیه را توسط خولی به کوفه فرستاد، او خود را شبانه به کوفه رساند؛ اما دروازه قصر را بسته دید و مجبور شد، شب را در خانه خودش بماند و فردا، سر مقدس را نزد ابن زیاد ببرد.

وبعث عمر برأس الحسين من یومه مع خولي بن یزید الأصبیحی من حمیر، وحمید بن مسلم الأزدي إلى ابن زیاد فأقبلا به لیلاً فوجدا باب القصر مغلقاً، فأتی خولي به منزله.

البلاذري، أحمد بن یحیی بن جابر (متوفای ۲۷۹هـ)، أنساب الأشراف، ج ۱، ص ۴۲۴، طبق برنامه الجامع الكبير.

عمر بن سعد سر حسین علیه السلام را در روز عاشورا، همراه خولی بن یزید اصبحی از قبیله‌ی حمیر و حمید بن مسلم ازدی به نزد ابن زیاد فرستاد. آنها شبانه به کوفه رسید دیدند درب قصر بسته بود، خولی سر امام را به منزلش آورد.

و طبق تصریح شیخ مفید، فردای آن روز (سیزدهم) کاروان اسرا به کوفه رسید:

وأقام بقية یومه والیوم الثاني إلى زوال الشمس، ثم نادى في الناس بالرحیل وتوجه إلى الكوفة ... ولما

وصل رأس الحسين علیه السلام ووصل ابن سعد - لعنه الله - من غد یوم وصوله.

الشیخ المفید، محمد بن محمد بن النعمان ابن المعلم أبي عبد الله العکبري البغدادي (متوفای ۴۱۳هـ)، الإرشاد في معرفة

حجج الله علي العباد، ج ۲، ص ۱۱۴، تحقیق: مؤسسة آل البيت عليهم السلام لتحقیق التراث، ناشر: دار المفید للطباعة والنشر

والتوزیع - بیروت - لبنان، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ - ۱۹۹۳ م.

عمر سعد عصر روز عاشورا و روز یازدهم را تا اول ظهر در کربلا بود آنگاه به یاران خود دستور داد تا آماده کوچ کردن به

طرف کوفه شوند ... و چون سر مطهر امام حسین علیه السلام به کوفه رسید و به دنبالش ابن سعد فردای آن روز با دختران امام

حسین علیه السلام و خاندان آن حضرت وارد شد.

پس از دو روز اقامت در کوفه (پانزدهم)، به دستور ابن زیاد، اسراء به سوی شام فرستاده شدند. چنان چه

سبط ابن جوزی می نویسد:

ثم إن ابن زياد حط الرأس في يوم الثاني وجهازها والسبايا الى الشام الى يزيد بن معاوية.

سبط بن الجوزي الحنفي، شمس الدين أبوالمظفر يوسف بن فرغلي بن عبد الله البغدادي (متوفى ٦٥٤هـ)، تذكرة

الخواص، ص ٢٦٠، ناشر: مؤسسة أهل البيت - بيروت، ١٤٠١هـ - ١٩٨١م.

به تحقیق ابن زیاد سرها را در روز دوم پایین آورده و آن ها را همراه با اسیران مجهز و به سمت شام نزد یزید بن معاویه

فرستاد.

با توجه به خطری که کاروان را تهدید می کرد و هر لحظه ممکن بود عده ای برای نجات خاندان نبوت، به

کاروان حمله کنند، قطعا اسرا را با مرکب های تندرو و با سرعت زیاد حرکت داده اند. کاروان در روز اول صفر به

شام رسید:

وفى أوله ادخل رأس الحسين سلام الله عليه دمشق وهو عيد عند بنى أمية.

العالمي الكفعمي، الشيخ تقى الدين إبراهيم بن علي الحسن بن محمد بن صالح، جنة الأمان الواقية وجنة الايمان الباقية

المشتهر بالمصباح، ص ٥١٠، دار النشر: مؤسسة الأعلمي للمطبوعات - بيروت، الطبعة الثالثة ١٤٠٣ هـ - ١٩٨٣ م.

در اول (ماه صفر) سر مبارک امام حسین علیه السلام وارد شام شد و آن روز عید بنی امیه بود.

پس از آن که کاروان وارد شام شد، مردم شام جشن گرفتند؛ اما این شادی با سخنرانی اعجاب آور امام

سجاد سلام الله علیه، تبدیل به کابوسی علیه یزید شد.

همچنین ذهبی از علمای اهل سنت تصریح می کند که سر مبارک امام حسین سلام الله علیه سه روز در

شام آویزان بود:

أنه رأى رأس الحسين مصلوباً بدمشق ثلاثة أيام.

الذهبي الشافعي، شمس الدين ابو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفى ٧٤٨ هـ)، تاريخ الإسلام ووفيات المشاهير والأعلام، ج ٥، ص ١٠٧، تحقيق: د. عمر عبد السلام تدمري، ناشر: دار الكتاب العربي - لبنان / بيروت، الطبعة: الأولى، ١٤٠٧ هـ - ١٩٨٧ م.

ديده شد که سر [امام] حسين [عليه السلام] سه روز در دمشق آویزان بود.

يزيد بن معاوية به منظور کاستن از گناه خود و مقصر جلوه دادن ابن زياد، به ظاهر اظهار پشیمانی کرده و دستور داد که پس از سه روز عزاداری، کاروان را برگردانند چنان چه ذهبی می نویسد:

فأقمن المأتم على الحسين ثلاثة أيام.

الذهبي الشافعي، شمس الدين ابو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفى ٧٤٨ هـ)، سير أعلام النبلاء، ج ٣، ص ٣٠٤، تحقيق: شعيب الأرنؤوط، محمد نعيم العرقسوسي، ناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت، الطبعة: التاسعة، ١٤١٣ هـ.

زنان بر [امام] حسين [سلام الله عليه] سه روز اقامه عزا کردند.

و سر انجام در روز هشتم صفر، کاروان از شام خارج شد چنان چه مرحوم علامه مجلسی رضوان الله تعالی علیه می نویسد:

فلما كان اليوم الثامن دعاهن يزيد، وأعرض عليهن المقام فأبين وأرادوا الرجوع إلى المدينة.

المجلسي، محمد باقر (متوفى ١١١١ هـ)، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ٤٥، ص ١٩٧، تحقيق: محمد الباقر البهبودي، ناشر: مؤسسة الوفاء - بيروت - لبنان، الطبعة: الثانية المصححة، ١٤٠٣ هـ - ١٩٨٣ م.

وقتی روز هشتم فرا رسید يزيد آنها را فرا خواند و از آنها خواست که در آنجا بمانند و اهل بیت عليهم السلام قبول نکردند، و خواستند که به مدینه بر گردند.

از هشتم صفر تا بیستم آن، سیزده روز فرصت بوده است که کاروانیان خود را به کربلا برسانند. با توجه به این که مسیر رفت ١٥ روز طول کشیده و با در نظر گرفتن این که کربلا مسیر نزدیک تری به شام دارد، به راحتی می توان باور کرد که کاروان در روز بیستم صفر به کربلا رسیده باشند. با توجه به استحباب مؤکد زیارت اربعین، طبیعی است که کاروانیان برای رسیدن به این فیض عظیم، با اشتیاق و شتاب بیشتر خود را به کربلا رسانده باشند.

شیخ صدوق رضوان الله تعالى علیه در کتاب امالی خود می نویسد که تا زمانی که زنها برنگشتند و سرها

به بدن مقدس ملحق نشد، هر سنگی را برمی داشتند، خون تازه از زیر آن جاری می شد:

٤- حَدَّثَنِي بِذَلِكَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ مَاجِيلَوِيهِ رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْكُوفِيِّ عَنْ نَصْرِ بْنِ مَزَاحِمٍ عَنْ لُوطِ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْحَارِثِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ عَلِيٍّ ص ثُمَّ إِنَّ يَزِيدَ لَعَنَهُ اللَّهُ أَمَرَ بِنِسَاءِ الْحُسَيْنِ ع فَحَبَسَهُمْ مَعَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع فِي مَحْبَسٍ لَا يَكْتُهُمْ مِنْ حَرٍّ وَلَا قَرٍّ حَتَّى تَقَشَّرَتْ وَجُوهَهُمْ وَ لَمْ يَرْفَعْ بَيْتَ الْمَقْدِسِ حَجْرٌ عَنْ وَجْهِ الْأَرْضِ إِلَّا وَجَدَ تَحْتَهُ دَمَ عَيْطٍ وَأَبْصَرَ النَّاسَ الشَّمْسَ عَلَى الْحِيطَانِ حَمْرَاءَ كَأَنَّهُ الْمَلَا حِفُّ الْمَعْصِفَةِ إِلَى أَنْ خَرَجَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع بِالنِّسْوَةِ وَ رَدَّ رَأْسَ الْحُسَيْنِ إِلَى كَرْبَلَاءَ.

الصدوق، ابو جعفر محمد بن علي بن الحسين (متوفای ۳۸۱هـ)، الأمالی، ص ۱۶۸، تحقیق و نشر: قسم الدراسات الإسلامية

- مؤسسة البعثة - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷هـ.

فاطمه دختر امام حسین علیه السلام گفت: سپس یزید دستور داد تا زنان حسین علیه السلام را با امام بیمار در زندانی جا دادند که از سرما و گرما جلوگیری نداشت تا چهره هایشان پوست انداخت و در بیت المقدس سنگی برنداشتند جز آنکه خون تازه زیرش بود و مردم خورشید را بر دیوارها سرخ دیدند مانند پتوهای رنگین تا علی بن الحسین علیهما السلام با زنان بیرون شد و سر حسین علیه السلام را به کربلا برگرداند.

از طرف دیگر روایات فراوانی در منابع شیعه و سنی وجود دارد که این اتفاقات تا چهل روز ادامه داشته

است چنان چه ابن قولویه قمی رحمه الله علیه می نویسد:

وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْحَمِيرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَمَّادِ الْبَصْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ أَبَانَ بْنِ عَثْمَانَ عَنْ زُرَّارَةَ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا زُرَّارَةَ إِنَّ السَّمَاءَ بَكَتْ عَلَى الْحُسَيْنِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا بِالْدَّمِ وَإِنَّ الْأَرْضَ بَكَتْ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا بِالسَّوَادِ وَإِنَّ الشَّمْسَ بَكَتْ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا بِالسُّوفِ وَالْحُمْرَةِ وَإِنَّ الْجِبَالَ تَقَطَّعَتْ وَانْتَثَرَتْ وَإِنَّ الْبِحَارَ تَفَجَّرَتْ وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ بَكَتْ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا عَلَى الْحُسَيْنِ ع.

القمي، أبي القاسم جعفر بن محمد بن قولويه (متوفای ۳۶۷هـ)، کامل الزیارات، ص ۸۱، تحقیق: الشيخ جواد القیومی،

لجنة التحقیق، ناشر: مؤسسة نشر الفقهة، الطبعة: الأولى ۱۴۱۷هـ.

امام صادق سلام الله عليه فرمودند: ای زراره آسمان تا چهل روز بر حسین بن علی علیهما السلام خون بارید و زمین تا چهل روز تار و تاریک بود و خورشید تا چهل روز گرفته و نورش سرخ بود و کوهها تکه تکه شده و پراکنده گشتند و دریاها روان گردیده و فرشتگان تا چهل روز بر آن حضرت گریستند.

با کنار هم گذاشتن این دو دسته روایت به روشنی ثابت می شود که در روز چهلم شهادت و دقیقاً روز بیستم صفر، کاروان به کربلا رسیده و سر مقدس به بدن سید الشهداء علیه السلام ملحق شده است.

سفرهای مشابه با زمانهای کمتر

در منابع تاریخی مستندات وجود دارد که در همان دوران، افرادی از کوفه تا شام و یا برعکس، با زمانهای بسیار کمتری مسافرت کرده اند. به اختصار به چند مورد اشاره می کنیم:

۱. طبق نقل طبری، مالک اشتر (در قضیه خروج مردم کوفه بر سعید بن العاص، خود را از حمص، از شهرهای سوریه) به کوفه هفت روزه و سایر مردم ده روزه رسانده اند.

طبری در این مورد چنین می نویسد:

فسار الأشتر سبعا والقوم عسرا.

الطبري، أبو جعفر محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب (متوفای ۳۱۰هـ)، تاریخ الطبري، ج ۲، ص ۶۴۲، ناشر: دار

الكتب العلمية - بيروت.

مالک اشتر مسیر را هفت روز طی کرد و مردم آن مسیر را ده روزه طی کردند.

۲. یعقوبی می نویسد که خالد بن ولید به همراه لشکرش، هشت روزه مسیر عراق تا روم را طی کرده است:

إن خالدًا سار في البرية والمفاضة ثمانية أيام.

اليعقوبي، أحمد بن أبي يعقوب بن جعفر بن وهب بن واضح (متوفای ۲۹۲هـ)، تاریخ اليعقوبي، ج ۲، ص ۱۳۴، ناشر: دار

صادر - بيروت.

خالد در بیابان و صحرا در طول هشت روز مسیر را طی کرد.

۳. به گفته طبری، سفر ابراهیم بن أحمد ماذرائی، از بغداد تا دمشق هفت روز طول کشیده است.

إن ابراهیم وافی بغداد من دمشق فی سبعة أيام.

الطبري، أبو جعفر محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب (متوفى ۳۱۰)، تاريخ الطبري، ج ۵، ص ۶۱۲، ناشر: دار

الكتب العلمية - بيروت.

ابراهیم از بغداد تا دمشق را در هشت روز گذراند.

۴. یاقوت حموی می نویسد که شخصی به نام حماد الراویه، سوار بر شتر، دوازده روزه خود را از کوفه به

دروازه قصر هشام بن عبد الملک در دمشق رسانده است.

وسرت اثنتي عشرة ليلة حتى وافيت باب هشام.

الرومي الحموي، أبو عبد الله ياقوت بن عبد الله، معجم الأدياء أو إرشاد الأريب إلى معرفة الأديب، ج ۳، ص ۲۴۷، دار

النشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى ۱۴۱۱ هـ - ۱۹۹۱ م

در مدت دوازده شب سیر کردم تا اینکه به درگاه قصر هشام رسیدم.

۵. در رجال کشی نیز آمده است پیکری که حامل خبر مرگ معاویه بود، پس از یک هفته از شام به کوفه

رسیده است:

أخبرني أبو خالد التمار، قال كنت مع ميثم التمار بالفرات يوم الجمعة... قال: ... مات معاوية الساعة، قال

فلما كانت الجمعة المقبلة قدم برئيد من الشام... قال: ... توفي أمير المؤمنين وبايع الناس يزيد، قال: قلت: أي يوم

توفي قال: يوم الجمعة.

الطوسي، الشيخ الطائفة أبي جعفر، محمد بن الحسن بن علي بن الحسين (متوفى ۴۶۰هـ)، اختيار معرفة الرجال المعروف

برجال الكشي، ص ۸۰، تصحيح وتعليق: المعلم الثالث ميرداماد الاستربادي، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، ناشر: مؤسسة آل

البيت عليهم السلام، قم، تاريخ الطبع: ۱۴۰۴ هـ

ابو خالد تمار می گوید که در روز جمعه با میثم تمار در [کنار] فرات بودیم ... گفت: ... الان معاویه از دنیا رفت ... گفت: جمعه گذشته برید از شام آمد و گفت: امیرالمؤمنین (مراد معاویه است) از دنیا رفت و مردم با یزید بیعت کردند. گفت: در چه روزی وفات کرد؟ گفت: روز جمعه.

۶. از روایت کافی استفاده می شود که خیران اسباطی از سامرا تا مدینه ده روزه خدمت امام هادی سلام الله علیه رسیده است:

عَنْ خَيْرَانَ الْأَسْبَاطِيِّ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْمَدِينَةَ فَقَالَ لِي: مَا خَبَرَ الْوَائِقِ عِنْدَكَ؟ قُلْتُ: جَعَلْتُ فِدَاكَ خَلْفَتَهُ فِي عَافِيَةٍ أَنَا مِنْ أَقْرَبِ النَّاسِ عَهْدًا بِهِ عَهْدِي بِهِ مُنْذُ عَشْرَةِ أَيَّامٍ ... يَا خَيْرَانَ مَا تَ الْوَائِقِ ... فَقُلْتُ مَتَى جَعَلْتُ فِدَاكَ؟ قَالَكَ بَعْدَ خُرُوجِكَ بَسْتَةَ أَيَّامٍ.

الكليني الرازي، أبو جعفر محمد بن يعقوب بن إسحاق (متوفى ۳۲۸ هـ)، الأصول من الكافي، ج ۱، ص ۴۹۸، ناشر: اسلاميه، تهران، الطبعة الثانية، ۱۳۶۲ هـ.ش.

خیران اسباطی می گوید: در مدینه خدمت حضرت ابو الحسن (امام دهم) علیه السلام رسیدم، به من فرمود: از وائِق چه خبر داری؟ عرض کردم: قربانت شوم، وقتی از او جدا شدم با عافیت بود، من از همه مردم دیدارم به او نزدیکتر است، زیرا ده روز پیش او را دیده ام ... سپس حضرت فرمودند: ای خیران! وائِق از دنیا رفت ... عرض کردم: قربانت شوم، چه وقت؟ فرمود: شش روز پس از بیرون آمدن تو از سامراء.

با این که فاصله سامرا تا مدینه، قطعا از فاصله کوفه تا شام بیشتر است.

نتیجه:

با تشریح دقیق سفر کاروان اسیران و همچنین اثبات سفرهای مشابه با زمان های کمتر، به راحتی می توان باور کرد که خاندان رسالت در روز اربعین سال ۶۱ هـ به کربلا آمده و به فیض عظیم زیارت سید الشهداء سلام الله علیه نائل شده باشند. البته اثبات وقوع این سفر، نیازمند پژوهش بیشتر و مقاله جداگانه ای است که علاقه مندان می توانند به کتاب وزین «تحقیق در باره اولین اربعین حضرت سید الشهداء سلام الله علیه» نوشته علامه پژوهشگر،

سید محمد علی قاضی طباطبایی (که افزون بر هشتصد صفحه است) مراجعه فرمایند. **موفق باشید**